

ENGELLİ BİRELERİN HAKLARI BEYANNAMESİ

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde, İnsan Hakları Uluslar arası Andlaşmasında, Çocuk Hakları Beyannamesinde, Akıl Hakları bildirisinde olduğu gibi Uluslar arası Çalışma Teşkilatı ((ILO), Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO), Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) ve diğer organizasyonların yönetmeliklerinde, tavsiye ve tekliflerinde belirtilen prensipleri hatırlayarak;

Keza Ekonomik ve Sosyal Konseyin 6 Mayıs 1975'teki "Engelliliğin önlenmesi ve Engellilerin Rehabilitasyonu" ile ilgili kararını hatırlayarak; Sosyal Kalkınma ve Gelişme Beyannamesinde belirtilen, fiziksel ve zihinsel bozuklukları olan kişilerin bakım ve rehabilitasyonunu güvence altına alan ve hakların korunması lüzum belirtilen hususlara önemle işaret ederek;

Fiziksel ve zihinsel engelliliğin önlenmesi, engelli kişilerin çeşitli faaliyet alanlarındaki yeteneklerini geliştirmelerine yardım edilmesi ve normal hayattaki beraberliklerinin geliştirilmesi gereğini daima hatırd tutarak;

Ve belirli ülkelerin kalkınma çabaları içinde bu konuda çok sınırlı çalışmalarla katkıda bulunabileceklerini bilerek;

Engelli kişilerin hakları beyannamesini ilan etmekte ve aşağıda belirtilen bu hakların korunması için hem ulusal hem de uluslar arası tedbirlerin alınmasını istemektedir.

1- "Engelli Kişi" normal bir ferdi , kişisel veya sosyal yaşayışında kendi kendine yapması gereken işleri bedensel veya zihinsel kabiliyetlerinde, kalıtsal veya sonradan meydana gelen herhangi bir noksanlık sonucu yapamayan kişidir.

2- Engelli kişiler bu beyannamede belirtilen haklardan tam olarak yararlanacaklardır. Bu haklar, engelli kişinin veya ailesinin sahip olduğu ırk, renk, cinsiyet, lisan, din, siyasal ve diğer fikirler, milliyet veya sosyal orijin, servet ve doğum gibi konularda hiçbir ayrıcalık gözetilmeden dünyadaki bütün engelli kişilere tanınmıştır.

3- Engelli kişinin insan haysiyetine saygı gösterilmesi onun en doğal hakkıdır. Fakat kişilerin, engellilik veya noksanlıklarının sebebi ne olursa olsun sahip oldukları düzgün yaşama şartlarına mümkün olduğu kadar normal ölçüde ve çok sahip olmak haklarıdır.

4- Engelli kişiler de, diğer insanların sahip oldukları medeni ve siyasi haklara sahiptirler. Akıl Hastalarının Hakları Beyannamesinin 7. maddesinde bu hakların sınırlandırılması ya da kaldırılması ile ilgili hükümler belirtilmiştir.

5- Engelli kişilerin mümkün olduğu kadar kendilerine güvenmelerini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

6- Engelli kişiler tıbbi, psikolojik ve fonksiyonel tedavi haklarına sahiptirler. Protez ve ortopedik uygulamalar, tıbbi ve sosyal rehabilitasyon çalışmaları, eğitim, mesleki eğitim, staj ve rehabilitasyon, yardım, istişare, plasman hizmetleri, engelli kişinin kabiliyet ve maharetlerini en yüksek düzeye çıkaracak ve onların sosyal beraberliğini hızlandıracak diğer bütün faaliyetler bu maddenin kapsamına girmektedir.

7- Engelli kişiler ekonomik ve sosyal güvenlik, düzgün hayat standardı haklarına sahiptirler.

8- Engelli kişilerin özel ihtiyaçları, ekonomik ve sosyal planlamanın her safhasında nazarı dikkate alınmalıdır.

9- Engelli kişiler aileleriyle veya yakınlarıyla birlikte yaşama ve her türlü sosyal, yaratıcı ve eğlendirici faaliyete katılma haklarına sahiptirler. Hiçbir engelli kişi ikamet ettiği çevre nedeniyle, durumu veya gelişmesi için gerekli isteklerinde ayrıcalığa tabi tutulamaz.

Eğer bir engellinin muhakkak özel bir müessesede veya çevrede kalması gerekiyorsa o zaman bu çevrenin, kendi normal yaşlılarının kaldığı ve yaşadığı çevreye mümkün olduğu kadar yakın olması gereklidir.

10- Engelli kişiler her türlü istismara, ayrılma, kötüye kullanılabilir ve haysiyet kırıcı yasa ve muamelelere karşı korunmalıdır.

11- Engelli kişiler, şahıslarının ve mallarının korunması elzem olduğu hallerde, yeterli yasal yardımı sağlamaya muktedir olabilmelidirler. Eğer adli durum kendi gelişirse o zaman bu kişinin beden veya zeka durumu tũmũyle dikkate alınmalıdır.

12- Engelli kişiler, haklarıyla ilgili her hususta kendilerine ait kuruluřlarla her zaman iřtiřarede bulunabilmelidirler.

13- Bu beyannamede yazılı olan haklar, mũmkũn olan her tũrlũ uygun vasıtayla engelli kişilere ve ailelerine tam olarak duyurulmalıdır.